

SEZNAM NOMINIRANIH DEL ZA DESETNICO 2019

(avtorji so navedeni po abecednem redu):

Nataša Konc Lorenzutti: Nisem smrklja
Gaja Kos: Grdavši in presenečenje
Feri Lainšček: Ne
Nina Mav Hrovat: Miška želi prijatelja
Vinko Möderndorfer: Jaz sem Andrej
Saša Pavček: Rumi in kapitan
Vesna Radovanovič: Petelinček prebudi upanje
Andrej Rozman: Pesmi iz galerije
Anja Štefan: Drobtine iz mišje doline ali Škratovske oči
Janja Vidmar: Črna vrana ali Elvis Škorc, genialni štor

Letošnji prejemnik desetnice, nagrade Društva slovenskih pisateljev za najboljše otroško ali mladinsko delo, je Andrej Rozman – Roza. Žirijo je prepričal z delom Pesmi iz galerije.

<https://www.rtv slo.si/kultura/knjige/desetnica-za-rozov-duhovit-sprehod-skozi-narodno-galerijo/488995>

Utemeljitev za nominirana dela za desetnico 2019

Konc Lorenzutti, Nataša: *Nisem smrklja*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2017. Ilustracije Ana Zavadlav.
Deklica Polona živi vsakdanje življenje in ima težave, ki se odraslim ne zdijo velike, ona pa se mora ob vsaki težavi zamisliti, jo prepoznati in jo premagati - naj bo prvi šolski dan, naj bo očetova bolezen, naj bojo "malo drugačni otroci" ali pa majhna sestra - vse to so postaje na poti odrasčanja, opisane v posameznih poglavjih. Včasih se deklita odzove, kot da je velika, včasih je iznajdljiva, drugič otročja in trmasta. Vedno je ljubka. Pisateljica utvari njen glas, posodi ji posebne besede, dovoli ji biti samosvoja, a vedno vključena v družino. Posebnost pisanja Nataše Konc Lorenzutti je, da v njenih knjigah za otroke lahko uživajo tudi odrasli. Pisateljica starejšim bralcem pomaga obuti otroške čevlje, otroku pa izpovedati svoj pogled na svet.

Ilustracije Ane Zavadlav so pripovedne same po sebi. Brez besed slikajo vsakdanje življenje družine in prijateljic deklita Polone. Roža, zvezek, nogavica, nasmeh, začudenje ... ilustracije prijazno dodajajo, kar je pisateljica morda izpustila.

Kos, Gaja: *Grdavši in presenečenje*. Dob: Založba Miš, 2018. Ilustracije Zvonko Čoh.

Vsebina je preprosta. Družina Grdavšev išče odgovor na vprašanje, kako se pripravi presenečenje. Na koncu ga seveda najdejo, pravzaprav vsak član družine svoje, drugačno: mama Grduhinja po receptu, ata Grdavš po navodilih in mala Grdobica z dobro idejo. V prenesenem pomenu lahko v teh poteh vidimo tudi načine, kako ustvariti umetniško (ali znanstveno) delo. Vmes je pot, ki opisana slikovito, duhovito in zabavno. Uspešno je izkoriščeno otroško navdušenje nad vsem grdim, ogabnim, nagravnim ..., pri čemer obilno pomagajo Čohove ilustracije, a tudi literarnih domislic ne manjka, denimo naslednja: »Presenečenje je nekaj posebnega, ne nekaj, kar veš vnaprej.« Omeniti je treba vsaj še neologizem »grdavšorodniki« (sorodniki). Lep literarni jezik, ki je ob igrivosti strog in ekonomičen, saj se osredotoča le na bistveno.

Mav Hrovat, Nina: *Miška želi prijatelja*. Dob: Založba Miš, 2016. Ilustracije Kristina Krhin.

Miška želi prijatelja Nine Mav Horvat, pospremljena s toplimi in simpatičnimi ilustracijami Kristine Krhin, je na prvi pogled preprosta zgodba o osamljeni miški, ki išče prijatelje. Na poti skozi gozd sreča kresničko, krta in dihurja, vendar vsakega od njih nehote užali in zavrne, zato na koncu ostane sama. Šele ko ji veter prišepne, kaj dela narobe, popravi napake in uresniči svojo željo. Pozornejše branje razkrije večplastno didaktično zgodbo o sprejemanju različnosti. Miška je personalizacija sodobnega človeka, ki se v vedno manjšem globaliziranem svetu srečuje z novimi pogledi na svet in drugačnimi načini življenja. Ko pa ljudem damo priložnost, vidimo, da smo si pravzaprav vsi zelo podobni. To univerzalno sporočilo na koncu slikanice poudarijo tudi prevodi zgodbe v albanščino, angleščino, bosanščino in makedonščino, pospremljeni s »slikovnim slovarčkom besed«. Knjiga s tem preraste v svojevrstnega »mednarodnega posrednika«, zato je dobrodošla na knjižni polici vsake družine in vrtca v Sloveniji ter izven njenih meja.

Lainšček, Feri: *Ne*. Maribor: Litera, 2018. Ilustracije Nana Homovec.

Iz zbirke NE Ferija Lainščka se oglašča fant, ki ve, kaj hoče, česa noče, kaj mu gre na živce in kaj ga preseneča in veseli. Ta glas je odločen, jasen in čist, tako kot so odrezave besede v njegovih štirivrstičnicah. Biti proti je stvar zvestobe samemu sebi. NE je fantovo izhodišče. Nikoli ne obupa, nikoli ni zares jezen. Zbirka je sestavljena iz enaintridesetih pesmi, ki se dotikajo osrednjih tem najstnikov: nezadovoljstvo z vsem, kar odrasli od njih pričakujejo, naveličanost, pa tudi odnos s sovrstniki, tudi ljubezen, prepoznavanje težav drugih. Kljub temu, da so pesmi pisane v prvi osebi, pa se avtor niti za hip ne skriva. Mojstrsko gnete čudovitega junaka iz take snovi, da bo odrasel v pokončnega, ustvarjalnega in človekoljubnega mladeniča. Zbirko je ilustrirala akademska slikarka Nana Homovec. Naslikala je konkretistične miniaturre, ki ustrezajo zgoščeni in jasni štirivrstičnosti pesmi.

Möderndorfer, Vinko: *Jaz sem Andrej*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2018.

Vinko Möderndorfer v mladinskem romanu *Jaz sem Andrej* načne kočljivo temo, ki se ji odrasli v pogovoru s svojimi najstniki pogosto izogibajo. Tokrat sta to prva ljubezen in odkrivanje spolnosti. Prvoosebni pripovedovalec Andrej je prišlek v mestu, ki se mu zdi, da ima kup nerešljivih težav: nova šola in sošolci, ločena starša, ekscentrična babica v domu za ostarele, prijateljica, za katero pravzaprav ne ve, ali je res le to ... Njegove dogodivščine v šoli in doma so humorno obarvane, a vedno vsebujejo globlji nauk. Slogovno mojstrstvo avtorja je izkazano s prepletanjem jezika mladih z literarnostjo, ki zgodbo na razumljiv in nevsiljiv način približa mladim. K temu pripomorejo tudi ilustracije Jureta Engelsbergerja, ki aludirajo na strip. Najstniški bralci se bodo nedvomno lahko poistovetili z Andrejem in v njegovi zgodbi morebiti celo našli rešitev za kakšno težavo v svojem življenju ali pa smernice za razburkano pot odraščanja.

Pavček, Saša: *Rumi in kapitan*. Dob: Založba Miš, 2018. Ilustracije Ejti Štih.

Rumi in kapitan je pesnitev. Podobna tistim, ki jih je pisal Sašin oče Tone Pavček. V pesniškem smislu je Saša manj stroga od očeta, zato pa je njena pesnitev veliko bolj dramska. Upokojeni ekonomist Adrijan gre z barko na pot po svetu. S seboj vzame tudi psičko Rumi (ki ima ime po najboljšem prijatelju mornarjev – rumu) in muco Abo. Po viharni noči končno zagledajo otok, kjer najdejo dva brodolomca – otroška begunca. Vsi njuni svojci so utonili, le onadva sta se rešila. Posadka ju vzame na krov, pluje dalje ... Že kmalu naleti na novi dve nadlogi sodobnega sveta: pirate in ekološko onesnaževanje. Rumi s svojo pasjo ljubeznivostjo in modrostjo uspešno reši oba problema, pomaga pa tudi kit s svojo avtoriteto. Odpeljejo domov, kjer pa jih čaka še spopad s tretjo nadlogo – birokracijo. Adrijan dan dom obema begunčkoma, vsi so srečni. Skupaj z umetniškimi slikami Ejti Štih tvori besedilo prepričljivo, usklajeno celoto.

Radovanovič, Vesna: *Petelinček prebudi upanje*. Murska Sobota: Ajda, IBO Gomboc, 2018.

Avtorica slikanice s pričujočim delom nadaljuje zgodbo, v kateri je glavni junak petelinček, ki se z neomajnim optimizmom in sočutjem odloči, da bo ostarelemu petelinu izpolni željo, bržkone zadnjo. Z izjemno mehko in milino mladi petelinček poveže živali na kmetiji in najde rešitev ter obnemoglemu petelinu omogoči, da z glasnim kikirikom prebudi novi dan. Na videz preprosta zgodba najmlajšim bralcem ponuja dragoceno sporočilo: z medsebojnim sodelovanjem in predanostjo lahko dosežemo

vse. Poleg tega ima zgodba še dodatno sporočilo, ki se dotika medgeneracijske solidarnosti, ki žal še kako manjka v našem „človeškem“ svetu. Celotno slikanico je barvito upodobila izjemna ilustratorica Kristina Krhin, ki slikovito in nazorno prikazuje življenje na kmetiji in znotraj kokošnjaka. Sprejemanje minljivosti, solidarnost, sodelovanje in iskreno sožitje prihajajočega in odhajajočega petelina je temelj, na katerem stoji celotna civilizacija – ne samo kokošjega, temveč tudi človeškega sveta. Zato je slikanica dragocena popotnica našim najmlajšim, ki bodo morda nekoč, ravno tako kot mladi petelinček, po najboljših močeh pomagali starejšim in celotni skupnosti – pa naj gre za živalsko ali človeško.

Rozman, Andrej Roza: *Pesmi iz galerije*. Ljubljana: Narodna galerija, 2018. Ilustracije Jakob Klemenčič.

Pesniška zbirka predstavlja 35 slik iz stalne zbirke Narodne galerije na posebej razigran in radoživ način. Pesnik v verze mojstrsko vpleta različne vsebine. Bralcu predstavlja slike prek zanimivih zgodb o slikarkah in slikarjih, o značilnostih časa, v katerem so nastale, spregovori o likovnih problemih, vse to pa navezuje na današnji čas in tako poglobljena likovna dela približa na način in v jeziku, ki je mlademu bralcu blizu. Pesmi, ki so pogosto hudomušne, dopolnjujejo stripovske vinjete Jakoba Klemenčiča. Tako je tudi likovni jezik mladim blizu, pravzaprav kar vabi, da pogledajo in preberejo več. Ob prebiranju pa se zagotovo ne bodo nasmihali samo mladi bralci, pač pa tudi njihovi starši, ki bodo lahko na hitro obnovili šolsko znanje. Še boljše! Mogoče se bodo prav zaradi te knjige odpravili v Narodno galerijo in si od blizu ogledali dela, o katerih poje pesmi avtor s svojim edinstvenim glasom.

Štefan, Anja: *Drobtine iz mišje doline*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2017. Ilustracije Alenka Sottler.

Avtorica je v slikanici zbrala pisan nabor pesmi, ki jih je posvetila miškam in njihovim dogodivščinam. Pesmi zajemajo sporočilo iz različnih življenjskih segmentov, ki združujejo paleto tradicionalnih tem, primernih za otroški svet. Z izjemnim smislom za ritem je avtorica pesmi vtkala v osemnajst kratkih zgodb, potujočih od pisarja, radiča, medenjaka, do izštevanke za lahko noč. Pesmi kličejo k uglasbljeni obliki, kot to narekuje ritmika, zato se hitro usidrajo v ušesih najmlajših bralcev. Slikanico je mojstrsko oblikovala Alenka Sottler, ena od najbolj priznanih slikark in ilustratorok, ki je za svoje delo prejela je mnogo mednarodnih in domačih nagrad. Avtorici sta skupaj ustvarili slikanico, v kateri se besede in ritem dobesedno zlivajo z bogatimi ilustracijami, ob katerih najbolj uživajo tisti, ki jim je to delo namenjeno, ob njih pa se ne bodo dolgočasili niti odrasli, niti miške.

Vidmar, Janja: *Črna vrana*. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2018.

Roman Črna vrana je eden tistih, ki bralcu ne pusti dihati, ga vleče kot vrtinec in v srce zarezuje čedalje globlje ureze. Zgodbe mladih (najstnikov) izgnancev, pregnancev, beguncev in vseh drugih, ki jim življenje zaradi vojn ne prizanaša, se mojstrsko prepletajo ter brez prizanašanja orisujejo svet, v katerem smo (ne po naši zaslugi) sicer na boljši ali vsaj varnejši strani, a je mir tako krhek, da se lahko že jutri (ne po naši krivdi) znajdemo na drugi strani. Meje med »tu« in »tam«, med »nami« in »njimi«, ki se na prvi pogled zdijo ostre in jasne, avtorica iz odstavka v odstavek mojstrsko briše. Dekle Hiba, ki se uspe rešiti iz goreče Sirije, v Londonu naleti na fanta Jana, ki se je tako kot ona na tujem znašel ne po lastni volji. Njuni zgodbi se usodno prepleteta, avtorica pa bralcu z vrtoglavo hitrostjo orisuje zgodbe in ozadja najstnikov s kriznih žarišč. Bralcu tako hitro postane jasno, da vojne in njihove žrtve niso samo na TV sprejemnikih, ne gre za posnetke, filme, pač pa za resnične ljudi, z obrazi in imeni. Že jutri smo to lahko mi. Knjiga, ki bi jo morali prebrati tako najstniki kot odrasli.